

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

17 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 2020 թ.
№ 12 (1062)

Թերթի առաջին համարը լույս է տեսել 1965 թ. մարտի 11-ին
երկաթբաթերթ • հրատարակման 55-րդ տարի

ԽԱՂԱՏՈՒ ԱՌՈՒՅԱԽ ԱՆՎԱՆ ԸՆԹԱԿԱՆ ԴԵՏԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐՁԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ԴԱՇՏԱՊԱԹԵՐԸ

ԸԳՅԱՍՏԱՆ

Դու իմ հետադարձ հասցեն ես միակ
Եվ իմ եզակի ճակատագիրը,
Իմ բաց երգերը, իմ վերքերը փակ,
Իմ հիշատակաց միակ Երկիրը...
Անկրկնակոշիկ Համապատմության
Սայթաքումները մեզ աղավաղել
Եվ թաց երգերս փակ վերքերիս մեջ
Սատանայաբար փորձել են թաղել:
Որպեսզի դառնամ թափառող ծրար՝
Չունենամ նույնիսկ հետադարձ հասցե,
Բայց մենք վերստին փարվել ենք իրար
Ու հուսաբանել՝ Տեր մի՛ արասցե...
Դու իմ հետադարձ հասցեն ես միակ,
Իմ անկրկնելի ճակատագիրը,
Իմ բաց երգերը, իմ վերքերը փակ,
Իմ հիշատակաց միակ Երկիրը:
Հրաչյա ՍԱՐՈՒԽԱՆ

ՄԵՆՔ ԴԵՏՔ Է ՄԻԱՎՈՐԵՆՔ ՄԵՐ ՄՏՔԻ ՈՒ ԲԱԶԿԻ ՈՒՇԸ

2020 թվականի սեպտեմբերի 27-ին Ադրբեջանը հարձակվեց Արցախի վրա: Պատերազմական գործողություններն անմիջականորեն դեկավարում էր թուրքիան, որը պատերազմի դաշտ էր նետել Սիրիայից, Լիբանանից հավաքագրած մեծ թվով ահաբեկիչներին: Հայ զինվորները, պահեստազորայիններն ու կամավորները 45 օր անհավասար մարտեր մղեցին՝ ցուցաբերելով հերոսության աննախադեպ օրինակներ: Մեր ռիսերիմ թշնամին՝ բարոյագուրկ թուրքիան, որ ՆԱՏՕ-ի անդամ է, չհարգեց ԵԱՀԿ Մինսկի համանախագահության, ՌԴ-ի, Ֆրանսիայի, ԱՄՆ-ի, Ժնևի կողմից հրադադարի առաջարկներն ու պահանջը:

Ուրքի ելավ ողջ սփյուռքահայությունը, հայ և օտարազգի հայտնի մտավորականներն իրենց ձայնը բարձրացրին թուրքիայի աշխարհաքաղաքական ու ցեղասպանական նկրտումների դեմ:

Աշխարհը դատապարտեց թուրքիա-Ադրբեջան տանդեմի սանձազերծած պատերազմը, սակայն նրա հորդորներն ու հայտարարությունները ոչինչ չփոխեցին: Մեկուկես ամիս շարունակաբար ընթացող պատերազմի ընթացքում թուրքը օգտագործեց նոր սերնդի բոլոր հավանական ու անհավանական զինատեսակներն ու ռազմական տեխնոլոգիաները, նաև միջազգայնորեն արգելված ֆոսֆորային ու կասետային ռումբեր՝ կիրառելով դրանք ոչ միայն սահմանապահ զինվորների, այլև խաղաղ բնակավայրերի ու մարդկանց վրա:

Նոյեմբերի 10-ին Ռուսաստանի Դաշնության, ՀՀ և Ադրբեջանի նախագահների համատեղ փաստաթղթով պատերազմն ավարտվեց, ավարտվեց անկարագրելի ավերածությունների, տարածք-ների, ու մարդկային մեծ կորուստների գնով:

Սա 21-րդ դարի մեծագույն ողբերգությունն էր, որը կրկին աշխարհին ցույց տվեց, թե ինչ սպառնալիք է թուրքիան ոչ միայն հայերի, այլև Երկիր մոլորակի համար:

Իր դարավոր մաքառումների ընթացքում Հայաստանն ունեցել է վերելքներ ու վայրէջքներ, քաղաքական անհեռատեսություն, հայրենասերներ և դավաճաններ, պայքար պետականության ձեռքբերման համար ու նաև պետականության կորուստ, Ավարայր ու Սարդարապատ...

Հայ ազգի միասնականության ոգին շատ են փորձել կոտրել, սակայն երբեք չեն կարող կոտրել մի ազգի ոգին, որը զինված է մշակութային բարձր արժեքներով ու լավատեսությամբ:

Շնորհակալ ենք ողջ հայությանը՝ օրհասական պահին համախմբվելու համար:

Շնորհակալ ենք հայ զինվորին և առաջնագծում պայքարի ելած բոլոր մարտիկներին, ում համար Հայրենիքը վեր է ամեն ինչից:

Մենք չպետք է թուլանանք, այլ պետք է միավորենք մեր մտքի ու բազկի ուժը՝ աշխարհին ցույց տալու հայի գեմի անպարտելիությունը:

Սիլվա ԱՄՐՅԱՆ

ՇՆՈՐՀԱՎՈՐՈՒՄ ԵՆՔ

Սիրելի ուսանողներ, շնորհավորում ենք բոլորիդ Ուսանողի օրվա առթիվ: Ցավոք, ձեր ուսումնառությունը 2020 չարաբաստիկ թվականին ուղեկցվեց համաշխարհային համավարակի ու մեզ պարտադրված պատերազմի փորձություններով:

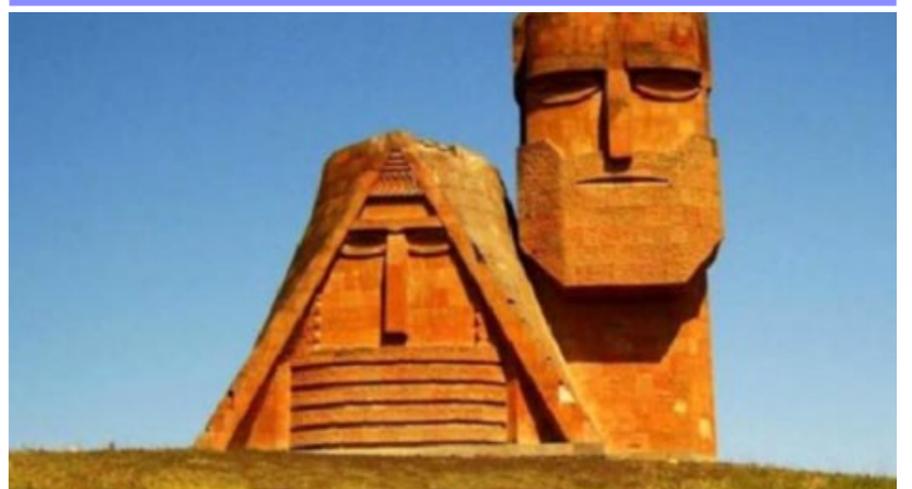
Անժխտելի է, որ դուք մշտապես հավատարիմ մնացիք ձեր քաղաքացիական պատվածքին և ուսանողին բնորոշ մարդկային որակներին՝ բարձր գիտակցականությամբ ու միասնականությամբ փորձելով դիմակայել բոլոր մարտահրավերներին:

Անժխտելի է ձեր բոլորի միասնականությունն ու կամքը, որը դրսևորեցիք պատերազմի օրերին հայ զինվորին ու արցախցուն օգնելու գործում: Հայրենիքի համար օրհասական պահին համալսարանի շատ ուսանողներ մեկնեցին առաջնագիծ, շատերն էլ կամավորագրվեցին՝ անհրաժեշտության դեպքում կանգնելու զինվորների կողքին: Ցավոք, Մանկավարժական համալսարանի պատմության էջերում անմահացան մի քանի տասնյակ հերոսներ, որոնք իրենց կյանքը նվիրաբերեցին հայրենիքի սահմանների պաշտպանությանը: Խոնարհվում ենք բոլորի հիշատակի առաջ:

Վստահ ենք, որ այսուհետև նրանց ընտանիքներին սատարելը լինելու է ձեր աննօրյա աշխատանքի առաջնահերթությունը, նաև լիահույս ենք, որ ժամանակի ընթացքում հաղթահարվելու են բոլոր մարտահրավերները:

Մեր հայրենիքի հզորացումն ու առաջընթացը մեծապես պայմանավորված է ձեր՝ երիտասարդ սերնդի՝ կրթական աննախադեպ նվաճումների հանդեպ ամենայն լրջությամբ ու պատասխանատվությամբ:

Ձեզ բոլորիդ մաղթում ենք գիտակցական բարձր պատասխանատվություն գիտելիքների ձեռքբերման գործում, ամենօրյա անխնայ աշխատանք, սեր ու նվիրում մեր հայրենիքի ներկայի և ապագայի հանդեպ:

«Մեր արմատներն ամուր կպած են մայր հողին», - ասում է 53 տարի առաջ՝ նոյեմբերի 1-ին, Ստեփանակերտում տեղադրված «Մենք ենք, մեր լեռները» ազգային հավաքական խորհրդանիշ դարձած տուֆակերտ հուշարձանը:

Այն խորհրդանշուն է արցախյան հողի և ժողովրդի արմատների սերտ կապը և արցախցիների անկոտրում կամքը՝ համուն կյանքի և ստեղծագործ արարման:

Հուշարձան-կորոզի հեղինակն է քանդակագործ Սարգիս Բաղդասարյանը, ճարտարապետը՝ Յուրի Հակոբյանը:

ԳԵՊԻ ԱՆՄԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՐԵՆ ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ

Արեն Ավանեսյանը 2018 թվականին ընդունվել է Մանկավարժական համալսարան, ընդամենը մեկ կիսամյակ սովորելով Ֆիզիկայի, մաթեմատիկայի և ինֆորմատիկայի ֆակուլտետում՝ 2019-ին մեկնել է Հայոց ազգային բանակ: Նոյեմբերի 9-ին նա զոհվել է Մարտունու պաշտպանության մարտերում:

Կապանի Դավիթ Բեկ գյուղից էր Արենը, նրա մասին ընկերները ցավով են խոսում՝ ընդգծելով մարդկային բարձր հատկանիշներով օժտվածությունը. բարի, համբերատար, բոլորին հասնող... Ցավոք ընտանիքը կորցրեց չորս զավակներից մեկին, ով հերոսաբար զոհվեց թուրք-ազերիների դեմ մղվող պատերազմում:

Ցավալի է, դաժան իրողություն, սգավոր հայ հողը իր գիրկն առավ ևս մեկին, ուն կյանքը նոր-նոր էր սկսվում:

ԱՐՏԱՇԵՆ ՅԱԿՈԲՅԱՆ

Հայրենիքի սահմանները պաշտպանելիս զոհվել է Մանկավարժական համալսարանի Կենսաբանության, քիմիայի և աշխարհագրության ֆակուլտետի 1-ին կուրսի ուսանող Արտաշես Յակոբյանը: Արտաշես Յակոբյանը սովորում էր հեռակա ուսուցման համակարգի Շրջական միջավայրի գիտություններ բաժնում: Տան միակ որդին էր, որ ուներ բազում նպատակներ ու երազանքներ: Նրան ճանաչողները մշտապես գիտեին՝ Արտաշեսը շատ հոգատար, ընկերասեր ու անձնավեր մարդ էր. դա ապացուցվեց նաև մարտական գործողությունների ընթացքում, և նա զոհվեց՝ փրկելով զինակից ընկերոջ կյանքը: Արտաշես Յակոբյանի կուրսընկերները հավելում են՝ հերոսներին մշտապես փնտրել են անցյալում, պատմության գրքերում՝ չիմանալով, որ ապագա հերոսներն ապրում են հենց մեր կողմին:

Հարութ Նիկոլյանը ՀՊՄՀ-ի Պատմության ու հասարակագիտության ֆակուլտետի պատմության բաժնի էր ընդունվել 2019-ին, բանակ զորակոչվել 1-ին կուրսից:

«Ապագա պատմաբանը բանակում կերտեց մի նոր պատմություն: Հարութը հավատում էր Աստծուն, վերջին հույսը հավատն էր: Քնուն էր, արթնանում Աստվածաշունչը ձեռքին: Ընկերների կյանքը փրկած տղայի համար ուղղորդման միակ միջոցը հավատն էր առ Աստված: Ու հավատը սրտում Հարութը պայքարեց, պայքարեց իր, ընկերների ու մեզ համար՝ փրկելով կյանքեր», - ասում է Պատմության և իրավագիտության ֆակուլտետի ուսանողուհի, ՌԻՄ-ի լրատվական հանձնաժողովի պատասխանատու Տաթև Արշակյանը:

ՍՈՒՐԵՆ ԱԴԱՄՅԱՆ

Հայրենիքի սահմանները պաշտպանելիս զոհվել է Մանկավարժական համալսարանի ուսանող Սուրեն Ադամյանը, ով բուհի հեռակա ուսուցման համակարգի Հասարակագիտության բաժնի 4-րդ կուրսի ուսանող էր:

Սուրեն Ադամյանը ճամբարակ քաղաքից էր, աշխատում էր տեղի զինկոմիսարիատում, որտեղից էլ մեկնել էր հայրենիքի սահմանների պաշտպանության:

«Շատ տաղանդավոր էր Սուրենը. այնպիսի ծայն ուներ, որ թվում էր՝ երգելիս սեմյակում ամեն ինչ իրեն է ենթարկվում: Բացի այդ, շատ հետաքրքրասեր էր. ամեն ինչի մեջ փորձում էր նոր բացահայտումներ անել», - նշում է համակուրսեցի Տաթև Արշակյանն ու հավելում Պատմության և հասարակագիտության ֆակուլտետում Սուրեն Ադամյանին մշտապես հիշելու են որպես շատ ընկերասեր մարդու և օրինակելի ուսանողի:

Մեծ ցավով տեղեկացանք, որ հայրենիքն արիաբար պաշտպանելիս զոհվել է ՀՊՄՀ Գեղարվեստական կրթության ֆակուլտետի կերպարվեստ բաժնի ուսանող **Աժդահակ Զավենի Կիրակոսյանը**: Նա սովորում էր հեռակա ուսուցման համակարգի 4-րդ կուրսում և պատերազմ էր մեկնել կամավոր:

Արցախի պատերազմի առաջնագծում հերոսաբար զոհվել է Կրթության հոգեբանության և սոցիոլոգիայի ֆակուլտետի երրորդ կուրսի սոցիոլոգիայի բաժնի ուսանող **Վարուժան Սարգսյանը**:

«Հիրավի, ամեն մի զինվորի կորուստը համազգային ցավ է, ողջ հայության վիշտը», - ասում են ուսանողները: Նրանք ցավում են հայրենիքի համար նահատակված երիտասարդի համար, որն այնքան երազանքներ ուներ, որ անկատար մնացին:

Արմեն ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Հայրենիքի սահմանները պաշտպանելիս զոհվել է Մանկավարժական համալսարանի Պատմության և հասարակագիտության ֆակուլտետի հեռակա ուսուցման իրավագիտության բաժնի մագիստրոս Արմեն Գրիգորյանը:

Արմեն Գրիգորյանը Սիսիան քաղաքից էր, աշխատում էր ՀՀ ՊՆ-ում, ավագ լեյտենանտ էր: Կուրսընկերներն ընդգծում են՝ թեև աշխատանքի պատճառով հաճախ բացակայում էր դասերից, բայց նախատեսված ժամկետում հաջողությամբ ու բարձր գնահատականներով էր հանձնում քննությունները, լրացնում բացթողումները:

«Տխուր են, բայց հպարտ... Ավագ լեյտենանտին վայել փայլուն կատարեցիր քո առջև դրված մարտական գործողությունը: Քո կյանքի գնով փրկեցիր կյանքեր: Հպարտ են, որ ունեն քեզ նման եղբայր», - իր ֆեյսբուքյան էջում գրառում է արել Արմեն Գրիգորյանի քույրը:

Արմեն Ստեփանյանը Կուլտուրայի ֆակուլտետի 2018-2019 ուստարվա Օպերատորություն բաժնի շրջանավարտ էր: Բուհն ավարտել էր գերազանց առաջադիմությամբ: Կուրսընկերներն ընդգծում են՝ մարդկային բարձր որակներով երիտասարդ էր, որ հայրենիքը սիրում էր անմնացորդ:

«Տխուր ենք, բայց և հպարտ, որ ունենք նման երիտասարդներ. Արմենը փայլուն է կատարել իր առջև դրված մարտական խնդիրը: Փառք և խոնարհում», - նշեց Կուլտուրայի ֆակուլտետի դեկան Գևորգ Թադևոսյանը:

Ազատ Մաջարյանը ՀՊՄՀ-ի հեռակետային վարժարանն ավարտել է 2018-ին: Վարժարանի տնօրեն Նաիրա Սաֆարյանը հիշում է՝ Ազատ Մաջարյանը աշխույժ ու խելացի աշակերտ էր, բարի ու աշխատասեր մարդ:

ՀՊՄՀ-ի պրոֆեսորադասախոսական կազմը և ուսանողներն իրենց խորը վշտակցությունն են հայտնում Արմեն Ստեփանյանի և Ազատ Մաջարյանի հարազատներին, զինակիցներին, ընկերներին:

Մանկավարժական համալսարանի պրոֆեսորադասախոսական կազմը և ուսանողներն իրենց խորը վշտակցությունն են հայտնում զոհվածների հարազատներին, զինակիցներին, ընկերներին:

ՎԱՀԱԳՆ ԴԱՎԹՅԱՆ
... Մի կաթիլ արժիճն ինչ ահավոր է ու ինչ ծանր է, տեր, Ինչքան է կշռում... ոչ որ երևի դա չի իմանում:
Ես ձեռք եմ պարզում, ես չարչարվում եմ, որ հանեն ձեզ վեր, Ներեցեք, տղերք, չեմ կարողանում:
...Զարթնել եմ ահա... Աշնան գիշերն է լռում իմ դիմաց, Մի մրսած քամի դրսում սևակեած իր սուզն է անում...
Ես շատ եմ ապրել կյանքում առանց ձեզ... բայց ցուրտ է հիմա, Հիմա առանց ձեզ չեմ կարողանում...

ՆՐԱՆՔ ԿԵՐՏՈՒՄ ԵՆ ՄԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Դժվար էր մեր ուղին, բայց նպատակը վեհ էր, իսկ դեպի վեհ նպատակ տանող ուղին հաղթանակ է»

Մոնթե ՄԵԼԲՈՆՅԱՆ

ՌԻՍԱԼՈՂՆԵՐԸ՝ ԱՌԱՋՆԱԳԾՈՒՄ

Արդեն մեկ ամսից ավելի է, ինչ նեմզ թշնամին շարունակում է պատերազմական գործողություններ ծավալել Արցախի սահմաններում: Հայրենիքի պաշտպանությունն իրենց սուրբ գործն են համարում նաև մեր ընկերները, հարազատներն ու բարեկամները, ովքեր կանգնած են սահմանին և կյանքի ու մահու պայքար են մղում հանուն արդարի ու պատմական ճշմարտության վերականգնման: Մեր ֆակուլտետի ուսանողները ևս առաջին օրից կանավորագրվել և մեկնել են սահման՝ թշնամուց հարձակումից պաշտպանելու հող հայրենին: Ահա նրանք.

Նարեկ Գրիգորյան

Ֆակուլտետի ուսանողական խորհրդի նախագահ Նարեկ Գրիգորյանը նաև քառօրյա պատերազմի մասնակից է, պատերազմի առաջին օրերից կանավոր մեկնել է առաջնագիծ:

Սահակ Թադևոսյան

Սովորում է աշխարհագրության բաժնի հեռակա ուսուցման համակարգի չորրորդ կուրսում: Սահակը երեք երեխաների հայր է, նա վայրկյան անգամ չի հապաղել կանավոր մեկնելու առաջնագիծ, ցավոք վիրավորում է ստացել և այժմ բուժվում է:

Անակ Մնացականյան

Սովորում է աշխարհագրության բաժնի հեռակա ուսուցման համակարգի չորրորդ կուրսում, պատերազմական գործողությունների սկզբից կանավոր գտնվում է առաջնագծում:

Էրիկ Հովսեփյան

Էրիկը սովորում է աշխարհագրության բաժնի երրորդ կուրսում, ծննդով Հաղրուփոց է, և պատերազմի լուրը նրան ուղղորդեց դեպի հարազատ հողի պաշտպանություն:

Արթուր Երայան

Սովորում է աշխարհագրության բաժնի հեռակա ուսուցման համակարգի 5-րդ կուրսում: Ամուսնացած է, ունի մեկ աղջիկ:

Արթուր Սարգսյան

Արթուրը սովորում է աշխարհագրության բաժնի հեռակա ուսուցման համակարգի 5-րդ կուրսում: Նա ևս իր սրբազան պարտքն է համարել հայրենի հողի պաշտպանությունը:

Սասուն Համզոյան

Պատերազմի օրերին կանավոր առաջնագիծ մեկնեց նաև Կենսաբանության, քիմիայի և աշխարհագրության ֆակուլտետի աշխարհագրության բաժնի երրորդ կուրսի ուսանող Սասուն Համզոյանը:

Կուրսը նկերների հաղորդմամբ Սասունը հավասարակշռված, ընկերասեր ու հայրենասեր անձնավորություն է, ինչը նաև պայմանավորված է Սասունցի լինելու հանգամանքով:

Նիկոլայ Ավետիսյան

Պատերազմը համախմբում է ժողովրդին ու դարձնում ավելի միասնական: Այս օրերինք հասկացանք, որ մենք իսկապես հզոր ազգ ենք և պատրաստ ենք ամենավերջին ծիզով պաշտպանել մեր հայրենիքը: Թիկունքում գտնվողներս աջակցում ենք սահմանում կանգնած զինվորներին, իսկ շատերն էլ իրենց պարտքն են համարում կանավորագրվել և կռվել առաջնագծում՝ զինվորների կողքին: Նրանց շարքերում է նաև մեր ֆակուլտետի Շրջակա միջավայրի գիտություններ մասագիտության մագիստրատուրայի երկրորդ կուրսի ուսանող Նիկոլայ Ավետիսյանը: Նա պատերազմի լուրն իմանալուն պես մեկնել է ռամաճակատ՝ պաշտպանելու հայրենիքի սահմանները ազերա-թուրքա-ահաբեկչական հարձակումից:

Մենք հպարտ ենք, որ մեր ֆակուլտետի ուսանողներն իրենց սրբազան պարտքն են համարել այս օրհասական պահին կանգնել հայրենիքի սահմաններին, կռվել թշնամու դեմ՝ հանուն մեր գոյի:

Մարիամ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Կենսաբանության, քիմիայի և աշխարհագրության ֆակուլտետի լրատվական հանձնաժողովի ղեկավար Նյուրթ պատրաստ էր տպագրության, երբ պատերազմը դադարեցվեց:

ՄԵՐՈՐՅԱ ՀԵՐՈՍՆԵՐ

Այս պատերազմական օրերին առաջնագծում կենաց ու մահու պայքար են մղում նաև Մանկավարժական համալսարանի շատ ուսանողներ ու շրջանավարտներ: Սոցցանցերը լեցուն են նրանց հերոսական արարքների մասին պատմող նյութերով:

Յուրի Վարդանի Աբրահամյանը, ով գերազանցությամբ ավարտել է Գեղարվեստական կրթության ֆակուլտետի բակալավրիատը, այնուհետև մագիստրատուրան և ծառայել Հաղրուփոց, սեպտեմբերի 29-ից կանավորագրվել է հայոց բանակին: Յուրին հակաօդային պաշտպանության գործով մասնագիտացել է ծառայության ընթացքում:

Մայրը՝ Մանկավարժական համալսարանի աշխատակցուհի Անուշ Բաբայանը, հուզմունքով ու հպարտությամբ տեղեկացրեց, որ իր որդին լեգենդար Կոմանդոսի հետ առաջնագծում մասնակցել է մարտերի, որի արդյունքում հակառակորդը մի քանի տասնյակ մարդկային կորուստներ է կրել:

Հպարտանում ենք մեր քաջ տղաների յուրաքանչյուր խիզախումով և վստահ ենք, որ նման հախարհասերներն են կերտում մեր պատմությունը, մեր այսօրն ու անվտանգ ապագան:

Պատմության և հասարակագիտության ֆակուլտետի ուսանող Սերգեյ Մկրտչյանն էլ թշնամու վեց ամօդաչու թռչող սարք է խոցել և արժանացել Մարտական ծառայության համար մեդալի:

ՌԻՍԱԼՈՂԻ ՕՐԱԳՐԻՑ

ՆԱՄԱԿ ԶԻՆՎՈՐԻՆ

Ողջո՛ւյն, անգինս, արդեն՝ ազգի պարծանք, մեր պաշտպան և պահապան: Կարոտել եմ, շա՛տ...

Նամակս գրում եմ բյուրավոր լեռներից ու ձորերից այն կողմ գտնվող մեր տնից, որտեղից սկսվել է մեր պատմությունը: Պատմություն, որի էջերն արդեն հերոսական շնչով, քո ծառայության նման զգո՞ւն և զգաստ տառերով են գրվում:

Ժամանակը հոսում է... Մենք, որ միասին անցկացրել ենք մեր ոսկե մանկության լավագույն տարիները, բաժանվեցինք անհրաժեշտաբար, կարևորի համար: Քաջ գիտակցում եմ, որ իմ եղբայրը լինելուց առավել՝ մեր ազգի զավակն ես, այն ազգի, որի հողի ամեն մի կոշտը ներծծված է մի քաջի արյամբ: Հավերժ փա՛ռք նրանց...

Օրերն անցնում էին իրենց բնականոն հունով մինչ այն պահը, երբ հայոց ազգի գլխին պայթեց մի նոր պատերազմ: Փոշու, կրակի միջից վեր հանեց Հայ Զինվորի կերպարը, ուն անձնագրի հոսանք, հայրենասիրության և անսահման քաջության շնորհիվ պահպանվում է մեր անվտանգությունը: Պատիվ ունեն ասելու, որ մերօրյա պատերազմում խիզախողներից ես նաև դու, իմ անգին եղբայր:

Այս տարի իմ քեզ ուղղված ծննդյան շնորհավորանքը շատ է տարբերվում մյուսներից: Քեզ շնորհավորելով ուզում եմ արդար-խոսքս ուղղել առ Աստված: Խնդրանքս մեկն է՝ թող մեր զինվորները ծառայեն խաղաղ երկնքի ներքո:

Շնորհավոր հերոսական ծնունդդ, իմ անգին եղբայր: Փա՛ռք մեր Հայոց Բանակին:

Էմմա ՍԻՄՈՆՅԱՆ

Բանասիրական ֆակուլտետ, 4-րդ կուրս

Շնորհակալ ենք բոլոր զինվորներին, ովքեր պահպանեցին հայրենի սահմաններն ու մեր խաղաղ կյանքը:

Հովհաննես ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ

ՀԱՅԻ ՈՐԳԻՆ

Ամիսներ կան, որոնք ապրում են և նշանավոր են միայն նրանով, որ մի բարձր պաշտոն ունեն կամ աստիճան: Առեք նրանցից եղ պաշտոնը կամ աստիճանը՝ կտեսնենք՝ օխտը կորածի մինը: Մարդիկ էլ կան, որ առանց իշխանության էլ, թեկուզ նույնիսկ ծախտորդության ու հալածանքի մեջ, միշտ երևում են իրենց ինքնուրույն կերպարանքով, ուժով ու շնորհքով: Եղպես են և մարդկային ցեղերը: Պատմությունը ցեղեր է հիշում, որ իշխել ու նշանավոր են եղել, քանի որ ունեցել են քաղաքական ինքնուրույն իշխանություն, զենքի գոռ ու ֆիզիկական ուժ. հենց որ կորցրել են քաղաքական անկախությունը, հետզհետե հալվել են ժողովուրդների մեջ ու կորել: Ցեղեր էլ կան, որ քաղաքական անկախ կյանքը կորցնելուց հետո էլ կարողացել են պահել իրենց ազգային կերպարանքը երկար դարերի ընթացքում, ամեն տեսակ հալածանքների տակ: Իհարկե, ծանր է եղել միշտ և մաքառումը և բարոյական ու ֆիզիկական կորուստները անվերջ, բայց այնուամենայնիվ նրանք չեն կորել ու կան: Եղ ժողովուրդներից միսն է անշուշտ մեր դժբախտ ցեղը, որ քաղաքականորեն անկախ չի եղել գրեթե երբեք, որ իր գոյության տարիներից ավելի շատ կարող է կոտորածներ համարել, և սակայն էսօր էլ տակավին կա իր լավ թե վատ՝ ազգային կյանքով ու կերպարանքով:

Գիտությունը, լուսավորությունը մարդկային կյանքի պատմության շատ մուր տեղերի հետ միասին լույս կծգի և մեր անցկացած երկար ու դժվար ճամփի վրա մինչև նրա սկիզբը, որ ինչքան թանկ է մեզ համար, էնքան էլ վեր է մեր ուժերից: Բայց մեր ուժերից վեր հո չի մայել, քննել, ճանաչել մեր երեկն ու էսօրը: Էսքան փորձություն ու տառապանք ունեցած մի ժողովրդի անվայել է անգիտանալ իր կյանքը ու ծիպալ, տարուբերել ժամանակի ակնհայտ քննադատության անձնատուր: Եթե եղ դրությունը հասկանալի է խավար բազմության համար, նե-

րելի չի ինտելիգենցիային, որ ինչքան էլ ընդհանուր առումով խորթ լինի էս ժողովրդին իր հոգով ու կենցաղով, այնուամենայնիվ իր մեջ պետք է ունենա և ունի մարդիկ, որոնք ապրում են էղ ժողովրդի կյանքն ու պատմությունը: Նրանք առաջ պետք է անցնեն, որոնք են, ցույց տան, թե որն է էս ժողովրդի ճանապարհը:

Մեզանում, հիրավի, ճանապարհներ կան որոշած, բայց դրանք էս կամ էն կուսակցությանն են կամ լրագրին: Ամեն ազգի մեջ կան և միշտ կլինեն ամեն տեսակի հասարակական ու քաղաքական կուսակցություններ ու հոսանքներ, բայց բոլորովին ուրիշ բան է ժողովրդի ամբողջությունը:

Այո՛, լինում են դեպքեր, մի որևէ հոսանք ուժ է առնում ու ժամանակավոր էս կամ էն կողմը քաշում կյանքն ու մարդկանց ուշքը, բայց դրանք մոմենտներ են ամեն ժողովրդի կյանքի մեջ, որոնցից ոչ մինը առանձին վերցրած պատասխան չի տալ դրված հարցի, և նա դարձյալ կխոսի ու պատասխան կուզի, թե ո՞րն է էս ժողովրդի պատմական ճանապարհը, սրա գոյության խորհուրդը, ի՞նչ է կամենում սա, սրա ոգին: Եվ ուր որոնենք էղ ոգին: Արդյոք Սասունի, Ջեյթունի, Մոկաց, Ղարաբաղի ու Լոռու սարերո՞ւմ, թե՞ Շիրակի, Արարատի ու Մուշի դաշտերում: Արդյոք հին վանքերի միստիք կամարների տա՛կ, ուր ծավալվում է խորհուրդ խորին անհաս և անսկիզբնե, թե՞ դալար մարգերում ու խաչահամազիստ հովիտներում, ուր «լուսնյակն անուշ, հովն անուշ, շինականի քունն անուշ»: Արդյոք «ի խորոց սրտի խօսք ընդ Աստուծոյ» խոսողի երկնաչու պաղատանքնե՞րի մեջ, թե՞ «Վերք Յայաստամիի» հայրենասիրական ողբի հառաչանքների ա մորմոքների մեջ: Իհարկե, էս ամեն տեղերում, էս ամենի մեջ: Եվ ինչքա՞ն մեծ է խաղաղ կյանքի ու խաղաղ աշխատանքի կարոտը էս ամեն տեղերում ու ամենի մեջ, խորթ արյունի ու պատերազմի, խորթ սրածության ու ավերածության... Ո՞րն է հայ ժողովրդի ոգին և ի՞նչ է ուզում նա:

«... Բա գաս, խավար, վտանգներով լեցուն միջնադարով գաս հասնես 20-րդ լուսավոր դարի շեմին ու կոտորվե՞ս... Բա հիմա գաս, գաս հասնես երրորդ հազարամյակի շեմին ու քո 2000 տարվա փորձից մի դաս չբաղե՞ս: Այդ 20 դարերի ոչ մի հատվածում, ոչ մի ճակատագրական պահի չկարողանա՞ս մի քայլ ետ կանգնես ժամանակին, մի դաշնակից ավելացնելով՝ մի թշնամի պակասեցնես, մի վիրավորանք կուլ տաս, որ հետևյալ 100 տարին չմեռնես անոթից, մի գոհ տաս՝ 1000-ը խնայես, մի գյուղ տաս՝ 1000-ը պահպանելու համար: Բա այսքան պարտություն կրես ու հաղթել չսովորե՞ս: Պարտվելն ի՞նչ է, որ պարտվել չսովորես և ամեն պարտություն վերածես արհավիրքի...»:

Հրանտ ՄԱԹՎՈՍՅԱՆ

«Այս երկիրը բառերով սիրվող երկիր չէ, նաև հեռադիտակով դիտվող երկիր չէ, քարի հետևում քար կա, մշուշի ետևում՝ մշուշ: Այս երկրի սահմանները գծվում են արյամբ և ամրանում քրտինքով: Միջազգային զեղեցիկ ու հարթ նշանառության օրենքները դիպչում են մեր քարերին ու ցաք ու ցրիվ լինում: Այս երկիրը անտրամաբանական սիրո և անտրամաբանական ատելության երկիր է: Օրենքներն այստեղ ծնվում են սահմաններում, ծնվում են անրիաժեշտաբար և խորհրդարան են մտնում լոկ հանդերձավորելու համար: Այս երկիրը բառերով սիրվող երկիր չէ, անհատական սիրո երկիր չէ: Այս երկիրը հանընդհանուր սիրո երկիր է: Այս երկրի մայրաքաղաքը սկսում է խրամատից: Այս երկրի ազգային ժողովի պատգամավորների խոսքը պետք է ճշմարտություն դառնա խրամատում: Հազարամյակներ պետք եղան, որպեսզի հասկանանք որ լալահառաչ մշակութային ազգ չի ապահովում: Ի՞նչ է, ևս մեկ հազարամյակ է պետք որպեսզի հասկանանք, որ ամենակատարյալ ստեղծագործությունն ազատագրված Հողն է...»

...Թշնամուղ ուժեղացնողը քո վախն է, քո ցավն է, քո հիմարությունն է: Մեր հացն ուտող, ուրիշի դռանը հաջող շներից են վախենում: Մեզանից են վախենում, որ միլիոնանոց միտինգներից, Սուևգայիթից ու երկրաշարժից հետո՝ էլի մեկնեկու անվերապահորեն սիրել-ներել-հանդուրժել չսովորեցինք: Որակազրկումից են վախենում, կեղծ դիպլոմներից, սուտ կոչումներից, ծակ փիլիսոփայությունից, գաղափարագարությունից, բոշայությունից, որբացությունից, ծախված դիրքերից... Ամենից շատ վախենում են նրանցից, ովքեր ոչ մի բանից չեն վախենում, բացի աթոռ կորցնելուց (եթե ունեն): Վախենում են մեր խելքի չգալուց»:

Վազգեն ՍԱՐԳՅԱՆ

Մեծ մարդասերի թանգարանում

Մեծ մարդասեր, հայերի բարեկամ Ֆրիտյոֆ Նանսենի թանգարանը հյուրընկալեց «Էլկա» գաղթացման կենտրոնի սաներին: Երեխաները, ծանոթանալով մեծ գիտնական, մարդասեր և հայասեր Ֆրիտյոֆ Նանսենի կյանքին ու մարդասիրական գործունեությանը, ներկայացրին իրենց ձեռքի աշխատանքների բարեգործական ցուցահանդես-վաճառքը: Երեխաները խոստացան, որ հավատարիմ կմնան մեծ մարդասերի խոսքերին և այսուհետ բարեգործությունը, կամեցողությունն ու մարդասիրությունը կդարձնեն իրենց կյանքի նշանաբան:

Վարժարանը՝ Արցախի թիկունքում

Մանկավարժական համալսարանի ոչ միայն ուսանողները, այլ նաև ՀՊՄՀ հեռակետային վարժարանի աշակերտները և ուսուցչական կազմը, առաջնորդվելով «Իսկ ի՞նչ էս դու արել այսօր հաղթանակի համար» կարգախոսով, մեծ աշխատանք տարան թիկունքում. տարբեր միջոցներով կազմակերպեցին դրամահավաք, որպեսզի առաջնագծին անհրաժեշտ պարագաներով ապահովվելու գործուն իրենց լուծան ներդրեն: Գիտակից երիտասարդ սերունդ, պատրաստական թիմ, միասնական աշխատանք և հավաքական ուժ. ահա բոլոր նախադրյալները, որոնք հարկավոր էին զինվորին օգնելու համար, և մեր աշակերտներն այս գաղափարներով առաջնորդվեցին ամեն օր այգի շտապելիս:

ՂԱՍԱԽՈՍՆ ՈՒՍԱՆՈՂԻ ԱԶԶԵՐՈՎ

Սիժա Դայան
Հավատալով իր ուժերին
և ապագա սերունդներին

«Դասախոսը պետք է ունենա կայուն և հիմնավոր գիտելիքներ, կարողանա մատուցել այն, մշտապես զբաղվի ինքնակրթությամբ և, իհարկե, քայլի ժամակին համընթաց»... սա Կենսաբանության, քիմիայի և աշխարհագրության ֆակուլտետի աշխարհագրության և նրա դասավանդման մեթոդիկայի ամբիոնի դոցենտ Սիժա Դայանի կարգախոսն է:

Աշխարհագրության հանդեպ անսահման սերն ու նվիրվածությունն առաջացրել է ուսուցչուհի մայրը: Երբ որևէ գիրք է խնդրել կարդալու, մայրն առաջարկել է պատմական և աշխարհագրական թեմաներով գրքեր, որոնք նա կարդացել է անհագ հետաքրքրությամբ:

Բայց և այնպես այդ հարցում անմասն չի մնացել նաև աշխարհագրության ուսուցչուհին, որի կողմից ստեղծած լեռնային ապարների հավաքածուն օգնել է, որ իրենց դպրոցը խորհրդային Միությունում տարածքում գրավի 3-րդ տեղը: Դե, իսկ դասարանը հիշեցնում էր փոքրիկ «աշխարհ» մշտապես լցված աշխարհագրության շնչով...

Հենց այս գործոններն էլ կանխորոշեցին նրա ապագա ուղին:

Ընդունվելով Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի աշխարհագրության բաժին՝ Սիժա Դայանն ուսումնառության տարիներին աչքի է ընկել գիտության նկատմամբ իր լուրջ ձգտումներով և հետաքրքրասիրությամբ. համալսարանը գերազանցությամբ ավարտելուց անմիջապես հետո ընդունվել է ասպիրանտուրա և աշխատել նույն բուհում:

Աշխատանքային գործունեության 31 տարիների ընթացքում հաղթահարելով մի շարք դժվարություններ, հենվելով սեփական փորձի, հմտությունների վրա, ցուցաբերելով սեփական մոտեցումներ՝ նա կարողացել է հասնել արդյունքի, որի լավագույն գնահատականն ուսանողների սերն ու հարգանքն է: Ըստ դասախոս Սիժա Դայանի՝ դասավանդման մեջ շատ կարևոր են դասախոսուսանող հարաբերությունները, որոնք պետք է լինեն ազատ, բայց և ունենան որոշակի «եզրագծեր»:

Ըստ մեր սիրելի դասախոսի՝ մանկավարժական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ Սիժա Դայանի՝ աշխարհագրությունը մի ռոմանտիկ և յուրահատուկ աշխարհ է, որում բացահայտելու շատ բան կա: Այն մշտապես լի է բազմաթիվ փակ դռներով, որոնցից յուրաքանչյուրն անցնելով, մարդը սկսում է յուրովի տեսնել աշխարհը: Աշխարհագրության լաբորատորիան բնությունն է, որտեղ նա իրագործում է իր բացահայտումները: Եվ այդ ամենի համար ուսանողը պետք է ձգտում ունենա և մշտապես զբաղվի ինքնակրթությամբ, որը մարդուն օգնում է զինվել գիտելիքներով և ավելի վստահ լինել:

Այսպիսի սիրով, նվիրվածությամբ և խանդավառությամբ է խոսում սեփական մասնագիտության և անցած ճանապարհի մասին Սիժա Դայանը, դասախոս, որ մշտապես առաջ է նայում՝ հավատալով իր ուժերին և ապագա սերունդներին:

Սարիան ՍԱՐԳՍՅԱՆ
Կենսաբանության, քիմիայի և աշխարհագրության
ֆակուլտետի ՈՒԽ

Բաց դաս՝ նվիրված «Սասունցի Դավիթ» էպոսի 1081-ամյակին

Գիտակցելով ազատ, անկախ հայրենիքի բացառիկ արժեքը՝ պատերազմի այս ծանր ժամանակաշրջանում ծնողներն ու ուսուցիչները համակարգված շարունակում են կյանքի կոչել մեր նախնիների պատգամները՝ հերոս սերնդի կրթության և դաստիարակության գործը:

ՈՂ-ում ՀՀ դեսպանությանը կից Մոսկվայի «Վերածնունդ» հայկական կիրակնօրյա դպրոցում տեղի ունեցավ բաց դաս՝ նվիրված «Սասունցի Դավիթ» հերոսական հայրենասիրական մեր էպոսի 1081-ամյակին: Հատկանշական է, որ այն 2012 թվականին ներառվեց ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի մարդկության ոչ նյութական մշակութային ժառանգության գլոբալ գործոնների ցանկում:

Հազարամյակների պատմություն ունեցող «Սասունցի Դավիթ» հանճարեղ էպոսը, որը հայ ժողովրդի կենցաղի, բարքերի, աշխարհայացքի հանրագիտարանն է, առաջին անգամ գրի է առնվել 1873 թվականին բանասեր, բանահավաք, ազգագրագետ, հասարակական գործիչ Գարեգին Սրվանձտյանի կողմից:

Լինելով Հայաստանի մայրաքաղաքի ճանաչված խորհրդանիշ՝ «Սասունցի Դավիթ» հուշարձանը նաև

«Արմենֆիլմ» գեղարվեստական ֆիլմերի հայկական կինոստուդիայի խորհրդանիշն է, իսկ 1968 թվականին այն պատկերված է եղել ԽՍՀՄ փոստային նամականիշի վրա՝ նվիրված Երևանի 2750- ամյակին: Հատկանշական է նաև, որ 1944 թվականին Հայրենական մեծ պատերազմի ժամանակ ձևավորվել է «Սասունցի Դավիթ» տանկային դիվիզիան: 1981 թվականից գործում է Երևանի մետրոյի «Սասունցի Դավիթ» կայարանը:

Աշակերտները նոր հետաքրքիր մանրամասներ իմացան նաև Երևանում տեղադրված Սասունցի Դավիթի հուշարձանի մասին (քանդակագործ՝ ԽՍՀՄ ժողովրդական նկարիչ Երվանդ Քոչար, ճարտարապետ՝ արվեստի վաստակավոր գործիչ և ՀԽՍՀ վաստակավոր ճարտարապետ Միքայել Սազմանյան), որը 1959 թվականին պաշտոնապես բացեց Երևանի քաղաքային գործադիր կոմիտեի նախագահ Գուրգեն Փախլանյանը:

Բաց դասի շրջանակներում աշակերտները ներկայացրին նաև հետաքրքիր գրական-գեղարվեստական համարներ, զեկույցներ՝ նվիրված «Սասունցի Դավիթ» հերոսական էպոսին:

ԹԵՐԹԵԼՈՎ ԱՆՑՅԱԼԻ ԷԶԵՐԸ

ՇՄԱՎՈՆ ԱՌՈՒԹԵՆԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Մանկավարժական համալսարանում (նախկինում՝ ինստիտուտ) տասնյակ տարիների մեծ ավանդ ու ներդրում ունեցած անվանի հայ պատմաբան, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, Շմավոն Հարությունյանը ծնվել է Արևելյան Հայաստանի Իզդիր քաղաքում 1913 թվականի մայիսի 20-ին:

1936 թվականին ավարտել է Երևանի հայկական մանկավարժական ինստիտուտի Պատմության ֆակուլտետի հեռակա բաժինը:

Նվիրվածությունը պատմության բնագավառին և գիտությամբ զբաղվել շարունակելու հանգամանքը նրան հնարավորություն տվեցին հասնելու նորամոր հաջողությունների:

1948-69 թթ.-ին Շ. Հարությունյանը զբաղեցրել է արդեն հարազատ դարձած ինստիտուտի Պատմության ֆակուլտետի դեկանի և ամբիոնի վարիչի պաշտոնները:

1969 թվականից նա եղել է Խաչատուր Աբովյանի անվան մանկավարժական ինստիտուտի հայ ժողովրդի պատմության ամբիոնի պրոֆեսոր, իսկ 1976-1993 թթ.-ին՝ ամբիոնի վարիչ:

Հիմնականում զբաղվել է պատմության և պատմագիտության հարցերով (Հայ ժողովրդի պատմության համառոտ ժամանակագրություն 1801-1917, 1955 թ., «Սովետական Հայաստանը 40 տարում: Տարեգրություն», 1960 թ., «Պատմագիտության զարգացումը Սովետական Հայաստանում 1920-1965», 1967 թ.):

1979 թ. Վ. Պարսամյանի հետ հրատարակել է «Հայ ժողովրդի պատմություն (1801-1978 թթ.)» բուհական դասագիրքը և այլն:

1965 թ. ստացել է պատմական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան:

Շմավոն Արուսեանի Հարությունյանը մահացել է Երևանում 1993 թ. սեպտեմբերի 29-ին:

ՀՊՄԻ ԹԱՆԳՈՐԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄՆԵՐԻ ՄԵԿՆԱՐԿԸ ՏՐՎԱԾ Է

Հոկտեմբերի 26-ից Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանում Գիտահետազոտական կենտրոնի կողմից սկսվել է Հատուկ և ներառական կրթության ֆակուլտետի Լոգոպեդիայի և վերականգնողական թերապիայի, Հատուկ մանկավարժության և հոգեբանության ամբիոնների 40 դասախոսի հերթական մասնագիտական վերապատրաստումները: Ելնելով համավարակի ստեղծած պայմաններից՝ այն ընթանալու է հեռավար ձևաչափով:

Առաջին անգամ մասնագիտական առարկաները դասավանդելու են ՌԴ-ի՝ այդ ոլորտում մեծ ճանաչում ունեցող մի շարք դասախոսներ՝ Մոսկվայի պետական հոգեբանամանկավարժական համալսարանի Կլինիկական և հատուկ հոգեբանության ֆակուլտետի Հատուկ հոգեբանության և վերականգնման ամբիոնի պրոֆեսոր, հոգեբանական գիտությունների թեկնածու, «Հոգեբանական գիտություն և կրթություն», «Արդիական արտասահմանյան հոգեբանություն», «Կլինիկական և հատուկ հոգեբանությունն ամսագրերի խմբագրական խորհուրդների անդամ Տատյանա Ալեքսանդրի Բասիլովան, Ղրիմի Վ. Ի. Վերնանդսկու անվան պետական համալսարանի (ք. Յալթա, Հունանիտար մանկավարժական ակադե-

միայի մասնաճյուղ) Դևիանտ վարքի մանկավարժության և սոցիալ-մանկավարժական տեխնոլոգիաների ամբիոնի վարիչ, մանկավարժական գիտությունների դոկտոր Յուլիա Վալերիի Գլուզմանը, Նովոսիբիրսկի պետական համալսարանի Մանկության ինստիտուտի Շտրկոլակյան մանկավարժության և հոգեբանության ամբիոնի դոցենտ, Հաշմանդամություն ունեցող սովորողների աջակցության ռեսուրս կենտրոնի դեկան, հոգեբանական գիտությունների թեկնածու Օլգա Յուրիի Պիսկուն, Ռուսաստանի կրթության ակադեմիայի Ռուսաստանի շտկոլակյան մանկավարժության ինստիտուտի (ք. Մոսկվա) փորձագիտական խորհրդի անդամ, հոգեբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ Իրինա Վլադիմիրի Սալոմատինան:

Բացի նեղ մասնագետներից վերապատրաստման ծրագրում ներառվել են նաև մեր համալսարանի և այլ բուհերի դասախոսներ:

Նախապատրաստական բոլոր գործընթացներն ավարտված են, վստահ ենք, որ մասնագիտական վերապատրաստման շնորհիվ մեր մասնագետները ձեռք կբերեն նոր մոտեցումներ, կարողություններ վերոհիշյալ ոլորտում, որոնք կնպաստակաուղղեն գործնական խնդիրներ լուծելուն:

ԱՆԿԱՆՈՒԹՅԱՆ փողոցում «Cercle d'Orient» ա- կումբում Ձոհրապը Թալեաթ փաշայի հետ թղթա- խաղ էր խաղում: Վեր կացավ տուն գնալու: Ուտքի կանգնեց նաև Թալեաթ փաշան, մոտեցավ Ձոհրապին, համբուրեց այտը: Դա Չուղայի համբույր էր. երկու օր առաջ ինքն անձամբ էր ստորագրել Ձոհրապի ձերբա- կալման հրամանը:

Մեր ծայրը թուրքական քաղաքականության ու հա- սարակական կյանքի կենտրոնում չի լրում արդեն 100 և ավելի տարի:

Պատմական արդարությունը վերականգնելու ճա- նապարհներից մեկը հենց Թուրքիայի ներսում ծայր բարձրացնելն է՝ նկատի առնելով նաև այն հանգաման- քը, որ մեր պատմական հայրենիքը մեզնից խլած երկ-

համար:

Հայ պատգամավորները մեջլիսում հայտնվեցին հատկապես երիտթուրքերի հեղաշրջումից հետո: Նրանք հավատացին նոր իշխանության կեղծ բարե- մորոգչական ու դեմոկրատական գաղափարաբա- նությանը: Այնինչ, իշխանությունը զավթելուց հետո նրանք դրժեցին բոլոր խոստումները և սկսեցին վա- րել ոչ թուրք ազգերի ծուլման քաղաքականություն: Նրանց ճանապարհին կանգնողներին վիճակվեց ամե- մադաժան ճակատագիրը:

Ովքե՞ր էին թուրքական իրականության մեջ պայ- քարի դուրս եկած հայ պատգամավորները:

Գրող, իրավաբան, քաղաքական գործիչ Գրիգոր Ձոհրապը երեք անգամ ընտրվել է թուրքական մեջ-

Անդրանիկը, Գևորգ Չաուշը: Սուլթանական Թուրքիան, ի վերջո, նրան ձերբակալում և դատապարտում է 101 տարվա ազատազրկման: Փախչելով բանտից, խու- սափելով հետապնդումներից՝ թուրքական նոր քաղա- քական ուժի հաստատումից հետո նրան հաջողվում է ընտրվել ազգային երեսփոխան, օսմանյան պառլա- մենտի անդամ:

Մեծն Սուրադը պառլամենտում խիստ քննադա- տության էր ենթարկում երիտթուրքերի քաղաքակա- նությունը, ինչի հետևանքով էլ 1915 թվականին ձեր- բակալվում է, աքսորվում Կեսարիա և կախաղան բարձրացվում:

Նույն ճակատագիրն է արժանանում նաև բժիշկ, գիտնական, գրող, հասարակական գործիչ Կարա-

Ճանապարհը բարդ է, բայց՝ հաղթահարելի

րում շատ հայեր են ապրում:

Այսօր փոքրաթիվ ազգերի ապրելու իրավունքի, մշակութային արժեքները պահպանելու կամ գոնե չկործանելու, ժողովրդավարության հաղթանակի հա- մար թուրքական մեջլիսում պայքարում է Կարո Փայ- լանը: Իր համարձակ խոսք ու գործով վտանգելով ի- րեն՝ լծվել է Արևմտահայաստանի կորսվող քաղաքակր- թության փրկության գործին:

Փայլանը թուրքական խորհրդարանում առանձնա- նում է հատկապես իր համարձակ ելույթներով, որոնք հակաիշխանական են, որոնք սուր հարցադրումներ են անում՝ անհաճո ղեկավարությանը: Բայց նա չի ընկր- կում, արժանապատվորեն է անցնում իր ընտրած հայ- րենանվեր ճանապարհը:

Հարցազրույցներից մեկում նշում է. «Ինձ հաճախ են ասում՝ շատ ծայր մի համիր, գլխիդ մի բան կգա: Ես էլ ասում եմ՝ լռելն ապահովության մեջ լինելը չէ: Երանի իմ լռելով բոլոր հարցերը լուծվեին: Մինչդեռ ի- րականում ընդհակառակն է. եթե ձեր հանդեպ անար- դարություն է իրագործվում, ծայրը լսելի դարձնելն ա- մենաապահով քայլն է: Որքան ուզում եք, լռեք, փակ- վեք ձեր տներում. սադրանքը էլի կլինի: 1915-ին, 1955- ի սեպտեմբերի 6-7-ին այս ամենը մեր գլխին եկավ հենց մեր լռելու պատճառով: Այդ ամենը մեզ հետ պա- տահեց միայն այն պատճառով, որ մենք հայ էինք, հույն էինք: Եթե դուք իրավացի եք՝ պետք է լսելի դարձ- նեք ձեր ծայրը: Ես շարունակելու եմ դա անել»:

Փայլանն իր ապահովության երաշխիքը հենց իր ծայրն է դարձրել:

Կարո Փայլանի քաղաքական պայքարը որքան ազգային է, այնքան էլ՝ համամարդկային: Նա, ինչպես մեկ դար առաջ Գրիգոր Ձոհրապը, պաշտպանում է փոքրաթիվ ազգերի՝ քրդերի, հույների, հայերի ոտնա- հարվող իրավունքները: Նրա գերագույն նպատակն ի- րական դեմոկրատիայի լիարժեք հաղթանակն է, որով կկասեցվեն բոլոր պատերազմները:

Նա ակտիվորեն զբաղվում է նաև եկեղեցիների պահպանման, հայկական դպրոցների կայուն աշխա- տանքն ապահովելու գործով: Ինքն ուսուցիչ է: Ցավ է ապրում, որ թուրքական դպրոցներում, խեղաթյուրե- լով պատմությունը, ատելություն են սերմանում հայե- րի նկատմամբ: Հայկական դպրոցները փորձում է ա- պահովել համապատասխան բովանդակությամբ նյու- թերով, ծրագրերով: Փայլանն այն կարծիքին է, որ մայ- րենին խաղաղություն է, արդարություն, այն մեր պա- տիվն ու ինքնությունն է: Ինքն այդ պատվի ու ինքնութ- յան արժանապատվորեն կրողն ու պահպանողն է:

Փայլանի՝ իբրև քաղաքական ուժի, ծնունդն ունե- րակում էր 20-րդ դարակեսին մենք թուրքական ա- ռաջին ատյանում՝ մեջլիսում, ունեինք հայ պատգա- մավորներ: Նրանք էին Գրիգոր Ձոհրապը, Վահան Փա- փազյանը, Վարդգես Սերենգյուլյանը, Համբարձում Բո- յաջյանը և այլք:

Եղեռնի հերթական տարելիցի ժամանակ Կարո Փայլանը Թուրքիայի Ազգային ժողովում իր նախնի հայ պատգամավորների նկարներն է դրել խորհրդա- րանի նստարաններին ու պատասխանատվություն պահանջել իշխանություններից՝ նրանց սպանության

լիսի անդամ: Նա ա- ռանձնացել է իր ազդե- ցիկ ելույթներով: Բարձ- րաձայնել է ինչպես հա- յերի խնդիրները, այն- պես էլ ամբողջ օսման- յան կայսրության հա- սարակության ու պե- տական քաղաքակա- նության սխալները: Նա մտերիմն էր Թալեաթի, ուն արյունոտ ձեռքով էլ սպանվեց: Ձոհրապը հմուտ իրավաբան էր, պաշտպանում էր ազ- գային փոքրամաս- նությունների՝ հայերի, հույների, բուլղարների և այլազգի անմեղների իրավունքները: Փաս- տերը վկայում են՝ ոչ մի դատ տանուլ չի տվել:

Ընդամենը 18 տարեկանում նա գրում է իր քաղա- քական ընդգրկումը՝ վերլուծությունը՝ Բեռլինի վեհաժո- ղովի ու վերջինիս՝ հայերի հարցի լուծման գործում ու- մեցած արդյունավետության մասին:

Ձոհրապը, հասկանալով երիտթուրքերի վարած քաղաքականության հետագա վտանգավոր զարգա- ցումները, իր բողոքի ծայրն է բարձրացնում: Նրա նման գործիչ թուրքական մեջլիսն, իհարկե, այլևս հանդուրժել չէր կարող: Նա կարող էր դառնալ արևմտահայերի ինքնապաշտպանության ղեկավար- ներից մեկը, ինչպես Վահան Փափազյանը, լինել ցե- դասպանության ծրագրի խաթարողներից: Եվ նրա ըն- կեր Թալեաթը՝ իբրև նոր Չուղա, ձերբակալման հրա- ման տվեց: 1915 թվականին խոշտանգելով սպանեցին մեջլիսի երկու երևելի հայ պատգամավորներ Ձոհրա- պին ու Վարդգես Սերենգյուլյանին:

Հովհաննես Սերենգյուլյանին շատ հաժախ անվա- նում էին նաև Ջարմայր, Գիսակ, իսկ առավել տարած- ված անունով՝ Վարդգես: Երգումնում ծնված խելացի երիտասարդը դարձավ ուսուցիչ, մտավորական: Ազ- գային խնդիրների մտահոգությունը նրան տարավ դե- պի քաղաքական ասպարեզ: Դարձավ հեղափոխա- կան կարկառուն գործիչներից մեկը: 20-րդ դարասկզբին ընտրվեց Օսմանյան խորհրդարանի ան- դամ, ազգային երեսփոխան: Ազգային-ազատագրա- կան իր համարձակ գործունեության համար նա ևս չխուսափեց դարի մեծագույն ոճրագործության գոհ դառ- նալուց: 600 հայ մտավորականների ցուցակում նաև նրա անունն էր: 1915 թվականին նույն կառքում, նույն Նազը- մի ձեռքով սպանվեց ընկերոջ՝ Ձոհրապի հետ:

Թուրքիայի Ազգային ժողովի պատգամավոր է ե- դել նաև Համբարձում Բոյաջյանը: Մեծն Սուրադը, ինչ- պես նրան կնքել էին զինակից ընկերները, մինչև խորհրդարանում հայտնվելը, ակտիվորեն մասնակ- ցում էր հայերի ինքնապաշտպանական մարտերին, աչքի է ընկել հատկապես Սասունի ինքնապաշտպա- նության ընթացքում, երբ նրա զինակիցներն են եղել

պետ Փաշայանը: Համիրյան բռնապետության ու ջարդերի ժամանակ կազմում է հայրուկային խմբեր, մասնակցում ազատագրական շարժմանը, որի հա- մար կազմում էր զինված խմբեր, օգնում էր տեղա- փոխել զենք, իր տանն էլ պահում էր զինամթերք: Այդ ամենի համար ձերբակալվել և մահապատժի դա- տավճռի է ենթարկվել: Սակայն Անգլիայի դեսպանի միջնորդությամբ նրան ներում է շնորհվել: Փաշայա- նը տեղափոխվում է Եգիպտոս, որտեղ իր միջոցնե- րով բացում է դպրոց ու տպարան: Սակայն երիտ- թուրքական հեղաշրջումից հետո նա ևս վերադառնում է Պոլիս և ընտրվում Ազգային ժողո- վի երեսփոխան: Իր մյուս բախտակից ընկերների հետ, սակայն, 1915 թվականին նա էլ բանտարկվում և սպանվում է:

Նրանց ճակատագիրը վկայում է, որ մեր պայքա- րը նախ զենքով է եղել: Այս պատգամավորներից շա- տերը համիրյան բռնապետության տարիներին մաս- նակցել են զինված պայքարին: Հեղաշրջումից հե- տո միանտաբար հավատալով երիտթուրքերի միության, առաջադիմության գեղեցիկ լոզունգներին՝ կարծեցին, թե քաղաքակրթված թուրքի հետ կարե- լի է բանակցել, փաստերով խոսել ու հասնել արդա- րության:

Պատմությունը դառը ապտակ տվեց նրանց ու բոլորիս՝ ապացուցելով՝ այդ կառավարության գաղա- փարաբանությունը եղել ու մնում է նույնը: Պատմուր- քիզմի զավթողական քաղաքականության դեմ մի քանի ճակատով է պետք կռվել. մտքով, քաղաքա- կանությամբ թիկունքում և՛ ճակատում՝ երբեք զեն- քը վայր չդնելով:

Կարո Փայլանն իր նախորդների գեներտիկ շարու- նակողն է: Շնորհիվ նրա՝ մեր ծայրը չի լռելու ու իր արձագանքն է ունենալու հենց այնտեղ՝ ամե- նավտանգավոր օջախում, այնքան ժամանակ, քա- նի դեռ վերջնական հաղթանակ չենք գրանցել: Ճա- նապարհը բարդ է, բայց՝ հաղթահարելի:

Վանուհի ԲԱՂՄՍՅԱՆ

ԳԱՐՈՒՇ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Կյանքից հեռացել է Մանկավարժական համալսարանի Ֆիզիկայի դասավանդման մեթոդիկայի ամբիոնի երկարամյա վարիչ, մանկավարժական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Գարուշ Պետրոսյանը:

Գարուշ Պետրոսյանը 1963 թվականին ավարտել է Մանկավարժական համալսարանի Ֆիզմաթ ֆակուլտետը: 1969-ից աշխատել է մայր բուհում՝ սկզբում լաբորանտ, ապա դասախոս, ասիտենտ ու դոցենտ: 1993-ից՝ շուրջ 15 տարի դոկտոր, պրոֆեսոր Գարուշ Պետրոսյանը ղեկավարել է Ֆիզիկայի դասավանդման մեթոդիկայի ամբիոնը:

Նրա գիտական հետաքրքրությունների առանցքում մանկավարժական բուհում և միջնակարգ դպրոցում Ֆիզիկայի և բնագիտության արդյունավետ ուսուցումն էր:

Գարուշ Պետրոսյանը Մանկավարժական կրթության միջազգային ԳԱ անդամ էր, 150 գիտամեթոդական հոդվածի և 10 գրքի հեղինակ:

Գարուշ Պետրոսյանի՝ վաստակաշատ մանկավարժի, անվանի գիտնականի հիշատակը վառ կմնա իր գործընկերների և ուսանողների սրտերում:

ԿԱՄԱՐՆԻԿ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Կյանքի 85-րդ տարում մահացել է Մանկավարժական համալսարանի Հատուկ մանկավարժության և հոգեբանության ամբիոնի պրոֆեսորի պաշտոնակատար, բանասիրական գիտությունների դոկտոր Կամարնիկ (Երջանիկ) Գևորգյանը:

Կամարնիկ Գևորգյանը 1958-1970 թթ.-ին աշխատել է կույրերի միավորման տպարանում որպես սրբագրիչ, խմբագիր, 1970-1985 թթ.-ին դասախոսել է ԵՊՀ հայոց լեզվի ամբիոնում, իսկ 1985 թ.-ից առ այսօր՝ նույն բուհի ՀՀԻ առաջատար գիտաշխատող:

1994-2008 թթ.-ին նա աշխատել է Հայաստանի լեզվի պետական տեսչությունում որպես դասախոս-մեթոդիստ և վերահսկել հեռուստառադիոհաղորդումները:

Կամարնիկ Գևորգյանը 2013-ից մինչ օրս ՀՀԻ-ի Հատուկ կրթության և մանկավարժության ամբիոնի դասախոս էր: Թեև ուներ տեսողության խանգարում, բայց դա չէր խոչընդոտում դասավանդել ապագա հատուկ մանկավարժներին, որոնք հետագայում պիտի աշխատեին հենց տեսողության խանգարումներ ունեցողների հետ:

Նա տարբեր կազմակերպությունների պատվավոր անդամ էր, մի շարք գիտական հոդվածների հեղինակ:

Կամարնիկ (Երջանիկ) Գևորգյանի՝ վաստակաշատ մանկավարժի և լեզվաբանի հիշատակը վառ կմնա իր գործընկերների և ուսանողների սրտերում:

Հանդիպում արցախցի փոքրիկների հետ

Մանկավարժական համալսարանի Հատուկ և ներառական կրթության ֆակուլտետի ուսանողական խորհրդի և մանկավարժական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ Աստղիկ Գրիգորյանի նախաձեռնությամբ Երևանի «Նոր ուղի» վերականգնողական կենտրոն հաճախող Արցախի վերականգնողական կենտրոնի երեխաների հետ կազմակերպվեց հանդիպում: Ուսանողները երեխաներին անակնկալ մատուցեցին՝ նվերների տեսքով: Հանդիպումը միտված էր փոքրիկների համար հոգեբանական նոր, ուրախ միջավայր ստեղծելուն, ինչը հաջողվեց ուսանողներին:

ՄԻ ՄՈՌԱՑՎԱԾ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ԴԱԴԻՎԱՆՔԸ ՆԱԽ ԵՎ ԱՌԱՋ ՓՐԿԵԼ Է ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿՅԱՆԸ

1959 թ. սեպտեմբեր

«Մոտ մեկ ամիս շրջեցի ես Ղարաբաղում, եղա Մարտակերտի, Մարտունու, Հաղարծնի շրջաններում, այցելեցի հուշարձանները, տեսա Գանձասարը, հայ ճարտարապետության այդ հազվագյուտ գլուխգործոցը՝ հսկա, զանգվածեղ, քանդակագարդ, չորս կողմը ձոր ու անդունդ, և այդ ձոր ու անդունդի միջից բարձունքն է վեր ծառու եղած, գմբեթները տեգերի պես երկինք խրած, շրջակա լեռնաշխարհը անխոնջ պահակողի կեցվածքով: Եվ այնուամենայնիվ, գերված, զանգերը լռած-լակված, ցավը ներս արած, ինչպես իր ժողովուրդը՝ ղարաբաղյան հայությունը, որ հայոց երկարուժիգ պատմության մեջ հայտնի է իր քաջությամբ, իր հողը ու ինքնությունը ամենից երկար պահողի համբավով ու միայն խորհրդային ժամանակներում կրկնակի լծի տակ կռացած, վախվորած, մի համարձակ խոսք ասելիս չորս կողմը նայող...»

Իսկ հապա գոմերի վերածված, երկրաբանական հետազոտությունների պատրվակով այս ու այն մասը պայթեցված, հազիվ ոտքի վրա մնացած վանքերն ու եկեղեցիները, կողերը ջարդած խաչքարերը, կռնատ կամուրջները...

Չեմ կարողանում մոռանալ Խուրթավանքը, հարյուրամյակներ ապրած և օր ծերության ստորացված, մի անկյուն նետված այդ ալեհերին: Ծնկներն է վար թաղված գոմաղբի մեջ, զանգակ լեզուն պոկված-կտրված՝ նա համր ու անօգնական մայրն էր մեզ՝ իրեն այցի եկած ազգականներին, և իր փոխարեն խոսում էին պատերն է

վար քանդակված արձանագրությունները, օգնություն աղերսում մեզանից...

Անկարող անարձագանք թողնելու այդ աղերսը՝ ես նամակ գրեցի Աղրբեջանի գիտությունների ակադեմիայի նախագահին.

Հարգելի ընկեր Մամեդալիս Գրում է Ձեզ հայ բանաստեղծուհի, ստալինյան մրցանակի լաուրեատ, ՍՍՀՄ գրողների միության վարչության և Հայաստանի գրողների միության նախագահության անդամ Սիլվա Կապուտիկյանը:

Այս աշնանը ես եղա Լեռնային Ղարաբաղում, ծանոթացա մարզի տեսարժան վայրերին և ճանապարհին այցելեցի հին հայկական հուշարձան Խուրթավանքը, որը հիմա գտնվում է Աղրբեջանական ՍՍՀ-ի տարածքում՝ Ստեփանակերտից Իստիսու տանող ճանապարհի վրա: Պատկերը, որ բացվեց իմ դեմ, ինձ խորապես հուզեց: Ես ուզեցի այդ մասին իսկույն գրել «Լիտերատուրնայա գազետային», բայց հետո այդ մտքից ետ կանգնեցի և որոշեցի նախ դիմել Ձեզ՝ հուսալով, որ Դուք թույլ չեք տա, որ գործը ստանա միութենական

չաղրությանը, - ահա այդ հուշարձանը ծառայում է որպես գոմ... Հատակին մետրանոց հաստությամբ խտացած թրիք է... Ամբողջ խոնավությունը ներծծվում է կառուցվածքի հիմքերի մեջ, տարածվում առանց այն էլ քայքայված պատերն է վեր՝ սպառնալով վերջնականապես փլեցնել: Մի խոսքով, հարկավոր է տեսնել սեփական աչքերով, որպեսզի հնարավոր լինի պատկերացնել այս տխուր (ես ջանում եմ խուսափել խիստ ածականներից)

հնչեղություն:

...Այն, ինչ տեսա Խուրթավանքում, գերազանցեց իմ բոլոր պատկերացումներին: Բոլոր խուցերը, որ որոշակի պատմական արժեք են ներկայացնում, զբաղեցրել է կոլտնտեսությունը. այնտեղ կամ մարդիկ են ապրում (վատ է, որ կոլտնտեսականները ապրում են խուցերում), կամ վեր են ածվել ծխախոտի չորանոցների: Բայց ամենից վրդովեցուցիչը այն է, որ վանքը,- ավելի քան հազարամյա ճարտարապետական հուշարձան, մարդկային ձեռքի ակնառու ստեղծագործություն, որը պետք է արժանանար գիտնականների և տուրիստների ու-

տեսարանը: Տեսարան, որը պատիվ չի բերում ոչ Ձեզ, ոչ Աղրբեջանի գիտնականներին, գիտության և արվեստի արժեքը հասկացող մարդկանց, ոչ էլ այն հայերին, որոնք մեր սովետական ժամանակներում տեսնում են ամենը և լռում:

Ես վստահ եմ, որ այս նամակը Ձեզ անտարբեր չի թողնի, և մենք, հավանաբար, շուտով լուր կստանանք Ձեր շտապ ձեռք առած միջոցների մասին, որոնք վերջ կտան պատմական արժեքների հանդեպ ցուցաբերած անխոհեմ արհամարհանքին:

Ես հույս ունեմ, որ Խուրթավանքը կառնվի պետական պաշտպանության տակ՝ որպես ճարտարա-

պետական արժեքավորագույն հնություններից մեկը:

Հարգանքներով՝
Սիլվա Կապուտիկյան,
1959 թ. Հոկտեմբեր, Երևան»

* Դադիվանքը կոչվում էր նաև Խուրթավանք, քանի որ կառուցված է խութի՝ բլրի վրա:

Բավական ուշացումով Մամեդալիկից ստացվում է ցինիկ, հայկական ժառանգությունը սեփականողի լկտիությանը գրված մի պատասխան: Սակայն դատելով նամակի վերջին տողերից՝ հասկանում ենք, որ վանքը, ի վերջո, ազատվում է աղտոտությունից:

Ահա այդ նամակի վերջին հատվածը.

«...Ինձ թվում է և ես կարծում եմ կհամաձայնվեք ինձ հետ, որ հազիվ թե կարելի է գտնել որևէ ոչ կանխատրամադրված մարդու, որը լրջորեն կարող է ենթադրել, որ այս կամ այն ժողովուրդը ընդունակ է դիտավորյալ չպահպանել իր հայրենիքի հողի վրա գտնվող պատմական հուշարձանները - իր և իր հայրենիքի պատմության պերճախոս վկանները:

Վերջում ուզում եմ հայտնել Ձեզ իմ երախտագիտությունը նրա համար, որ Դուք պարտք համարեցիք ժամանակակից տեղեկացնել մեզ այն իսկապես անորոնալ պայմանների մասին, որոնց մեջ պահվում է միջնադարի արժեքավոր պատմական հուշարձանը-խոտավանքը:

Հարգանքներով՝ Յու. Գ. Մամեդալիս
7 դեկտեմբերի 1959 թ.»

Արմենուհի ԴԵՄԻՐՅԱՆ

Նկարներում՝ Խուրթավանք-Դադիվանքի հին և նոր տեսքը

Չեմ կարող լինել ավելի փխրուն, Քան կամ այս պահին,
Չեմ կարող լինել ավելի տոկուն, Քան կամ այս պահին,
Ցավը, կուտակված սրտում ամենքի, Ակոս է փնտրում, որ լուռ անփոփոխ:

Մոլորակն ասես զարկերն է հաշվում Առաջ և հետո արած պտույտի, Հևում է սիրտը, դողում է միտքը, Բայց, դե ի՞նչ արած, պիտի պտտվի... Լուռ լացի՞ր, հոգի՛ս, պարփակվի՞ր քո մեջ, Բառերը դարձան կեղծ ու սնամեջ:

Տաթև ԱՂԱՐԱՐՅԱՆ

Գրանցման վկայական՝ 01Մ00184 տրված է 26.03.2008 թ.
Հասցեն՝ Տիգրան Մեծի 17, հեռ. 59-70-97:
Էլ. փոստ՝ Newspaperaspu.am, asryansilva@gmail.com
Տպագրված է «Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպագրատանը:
Հասցեն՝ Արշակունյաց 2
Տպաքանակը՝ 1800 օրինակ: Ծավալը՝ 2 տպ. մամուլ

Թերթի նյութերի արտատպումներն առանց խմբագրության համաձայնության արգելվում է:
Հղումը պարտադիր է: Թերթը տարածվում է անվճար:
Հանձնված է տպագրության 17.11.2020 թ.
Թերթը կարող եք կարդալ ՀՊՄՀ կայքում՝ www.aspu.am

Գլխավոր խմբագիր՝
Սիլվա ԱՄՐՅԱՆ
Բանասիրական գիտությունների բեկնածու
Էջաղրունդ՝ Պետրոս ՎԱՐԴԱՆՅԱՆԻ
Համարի պատասխանատու՝ Սիլվա ԱՄՐՅԱՆ